

**UNIVERSITATEA „PETRU MAIOR” DIN TÂRGU-MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
-REZUMAT-**

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

DOCTORAND:

Lucian – Nicu RĂDĂȘAN

TÂRGU MUREȘ

2015

**UNIVERSITATEA „PETRU MAIOR” DIN TÂRGU-MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE**

**IPOSTAZELE ALTERITĂȚII ÎN PROZA
ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ.**

IMAGINE ȘI REPREZENTARE

-REZUMAT-

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

DOCTORAND:

Lucian – Nicu RĂDĂȘAN

TÂRGU MUREȘ

2015

Cuprins

Introducere.....	Error! Bookmark not defined.
1. Actualitatea temei.....	Error! Bookmark not defined.
2. Identitate-alteritate: premise teoretice	Error! Bookmark not defined.
2.1. Evoluția conceptului de alteritate. Schiță teoretică	Error! Bookmark not defined.
2.2. Alteritatea – imagine și reprezentare	Error! Bookmark not defined.
2.3. Identitate sau spațiu mental?	Error! Bookmark not defined.
2.4. Lumea existentă / Lumea cunoscută	Error! Bookmark not defined.
2.5. Dinamica identității între formele diverse ale realității....	Error! Bookmark not defined.
2.6. Artă contemporană românească între alteritate și identitate ...	Error! Bookmark not defined.
3. Imaginea alterității în discursul literar postmodern.....	Error! Bookmark not defined.
3.1. În fața alterității.....	Error! Bookmark not defined.
3.2. Narațiunea la persoana a II- a	Error! Bookmark not defined.
3.3. Literatura cu <i>alburi</i>	Error! Bookmark not defined.
4. Identitate și alteritate în romanul contemporan.....	Error! Bookmark not defined.
4.1. Destinul ca și cronică	Error! Bookmark not defined.
4.2. Imaginea retrogradului.....	Error! Bookmark not defined.
4.2.1. Personajul narator între interioritate și individualitate .	Error! Bookmark not defined.
4.3. Imaginea cronotopului specular	Error! Bookmark not defined.
4.4. Teoretizarea spațiului.....	Error! Bookmark not defined.
4.4.1. Subspațiul	Error! Bookmark not defined.
4.4.2. Dincolo de fereastră.....	Error! Bookmark not defined.
4.4.3. Spațiul claustant	Error! Bookmark not defined.
4.4.4. În loc de concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
4.5. Imaginea alterității spațiale	Error! Bookmark not defined.
4.6. Imagini recurente	Error! Bookmark not defined.
5. Alteritățile personajului.....	Error! Bookmark not defined.

5.1.	Dimensiunea evaluativă a identității.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.	Femininul.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.1.	Dincolo de oglinzi.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.2.	Învingătoare sau învinsă?.....	Error! Bookmark not defined.
5.3.	Eterna sexualitate.....	Error! Bookmark not defined.
5.3.1.	Simplu decor.....	Error! Bookmark not defined.
5.3.2.	Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
5.4.	Relația de cuplu.....	Error! Bookmark not defined.
5.4.1.	Împotriva firii.....	Error! Bookmark not defined.
5.4.2.	Evadarea.....	Error! Bookmark not defined.
6.	Alteritate și reprezentare.....	Error! Bookmark not defined.
6.1.	Efectele vizuale asupra lectorului.....	Error! Bookmark not defined.
6.2.	Obiectele care comunică.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.	Grotescul.....	Error! Bookmark not defined.
6.4.	Între mireasmă și miasmă.....	Error! Bookmark not defined.
6.5.	Imaginarul vestimentar.....	Error! Bookmark not defined.
7.	Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
	Anexe.....	Error! Bookmark not defined.
	Bibliografie.....	18

IPOSTAZELE ALTERITĂȚII ÎN PROZA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ. IMAGINE ȘI REPREZENTARE

Rezumat

Cercetarea romanului contemporan din perspectiva alterității ca fenomen de viziune, ce comportă structural un punct mobil de perspectivare (discurs semiotic, social-ontologic, filosofic, paradigma legată intim de manifestarea artistică a spiritului etc.) reprezintă punctul de reper al lucrării, a cărei miză rămâne modalitatea de reflectare a figurii *celuilalt* ca univers tematic, indispensabil în recuzita ficțională a romanescului.

Indiferent de natura demersului terminologic, analitic sau integrat în textura interpretării hermeneutice, conceptul de alteritate se raportează axiologic la cel de identitate, *contrafort* ontologic, față de care se reliefează suma diferențelor, a formelor divergente, respectiv cea a tensiunilor pe care le implicitează o asemenea relație. Însă, înainte de a presupune un antagonism radical, *eu* și *tu* definesc un raport coalescent de oglindire și, implicit, prin eminentă, reciproc. Actualitatea unei asemenea opțiuni derivă direct din corpusul de texte românești, tributari experienței estetice postmoderne. Este vorba despre revirimentul discursului ce-și centrează tematic imaginea străinului, ca figură a alterității radicale, sintagma ce reiterează experiența cunoașterii *celuilalt*, a asimilării sale *sistemice*. Se poate vorbi, așadar, de o legătură intrinsecă cu mecanismul social, *altul* sau prezența insulară a minoritarului fiind supusă unui proces de adaptare la contexte identitare diferite, care le efașează pe cele avute inițial. Istoria culturii semnalizează cazuri nenumărate, destinul civilizațiilor minore absorbite sub presiunea celor superioare fiind deja un exemplu canonic. La polul celălalt, direcția anticanonică, manifestă în postmodernitate, demonstrează o insurgență a discursului *celuilalt*, imaginea alterității definind și un spațiu identitar, puternic conturat; studiile culturale devin expresia majoră a acestor tendințe cu puternice ecouri în spațiul american. Zonele de tensiune sunt concurate de intervale de contiguitate, experiența cunoașterii *celuilalt* devenind premisa perspectivării propriei persoane. Suma diferențelor funcționează, în acest caz, în sensul

unei *reflexologii* inverse: descoperirea *celuilalt* oferă prilejul descoperirii de sine, a unei bogate reflectări asupra statutului ontologic. Experiența alterității presupune experiența comună, curentă: semenii noștri sunt dovada vie, punctele prin care esența umană este dusă la un numitor comun. Din această perspectivă, *eu* și *altul* susțin un raport fundamental, axiologic, ce constituie motorul social.

Alteritatea poate fi subsumată, astfel, unui microcosmos ce desemnează legături și raporturi nemediate – imaginea tutelară a mamei sau a cuplului, de pildă – respectiv a unui plan semnificativ mai amplu, ce coincide cu harta simbolică a socialului – imaginea străinului, elemente de imagologie etc. La cele două planuri se alătură semnificativ imaginea figurală absolută, desemnând relația individ – divinitate, care presupune paradigme cognitive, afective, sensibil diferite. În orice caz, ceea ce noi prezentăm sub forma unor delimitări de ordin analitic, reprezintă în fond, elemente ce se presupun în mod curent și care asigură alterității o imagine poliedrică. Se aduce în discuție, nu în ultimul rând, recuzita materială ce constituie alteritatea obiectuală. Raportarea acesteia la retorica ficțiunii relevă întreg ansamblul de la care se revendică, într-o bună măsură, imaginarul. Indiferent că vorbim despre obiecte de vestimentație, accesorii ori recuzită, la modul general, alteritatea obiectuală devine marcă a personalității, devoalând trăsături, predispoziții ori aversiuni. Analog, forma, cromatica, dispunerea în spațiu ori manipularea obiectului constituie aceleași trăsături indicate despre identitatea posesorului. Dimensiunea obiectuală a alterității este încadrată de spațiu, respectiv de spațialitate, extensie a unei alterități simbolice, de la care se revendică topografia imaginarului.

Discuția asupra binomului identitate – alteritate, din perspectiva unui examen teoretic multiplu, este legată inerent de problematica termenului propus din perspectiva confluentei interdisciplinare. Dacă avem în vedere modalitatea de reprezentare a eului, respectiv a celuilalt, din multitudinea de unghiuri, se pot plia discuției atât probleme de ordin psihologic, antropologic, filosofic, sociopolitic cât și cultural. Identitatea și alteritatea reprezintă suma unor individualități, care, după varii contexte, pot deoala psihologii individuale ori de grup. *Eu* în raport cu lumea desemnează o perspectivă ontologică în *diez* personal, condiționată de experiența, cunoașterea unei singure persoane. Privită din perspectiva comunității, a grupului etc. se poate vorbi despre forme multiple de manifestare, dar omogenizate la nivel ideologic – de pildă, raportul umanitate – regim politic, paradigmele imagologice.

Privită atent cea de-a doua perspectivă, se ajunge la un punct de repliere identitate – alteritate, când atât prima, cât și cea de-a doua parte a binomului prezintă puncte de vedere

convergente. Dealtfel, studiile de psihologie au marcat în diverse rânduri că identitatea, văzută ca formă *procesuală* în cadrul mecanismului social, are drept condiție raportul nemediat cu *celălalt*, apartenența la un grup, la o organizație, la un sistem etc. Astfel, nici nu se poate concepe o bază temeinică de reflecție asupra identității, prin ruperea acesteia de reprezentarea *celuilalt*. Analog, cultura antică a lăsat o moștenire bogată privind statutul identității, raportul identitate etnică – identitate culturală, relația diversă, multiplă individ – societate, revalorificate din diverse perspective teoretice, eseistice de către Jung, Ortega y Gasset, Todorov, Cassirer, Levi-Strauss etc.

Viziunea filosofiei presupune o continuă pendulare între identitate și alteritate: imaginea individului, raportul epistemologic al acestuia cu lumea, suma de concepții, ideologii și doctrine, reprezentări speculative ale concretului și ale abstracțiunilor constituie modalități de interpretare. Paradigmatic, în acest sens, este romanul lui Vona, *Ferestrele zidite*, care imprimă un element – *semnătură* în ceea ce privește descoperirea/decriptarea alterității, un spațiu obturat față de lumea exterioară, cu o recuzită aparent etanșă, dar care lasă loc unor perspective complementare. La polul celălalt, *Princepele* lui Barbu constituie, prin bogăția barocă a aparatului descriptiv, o veritabilă scenografie cu elementele constitutive ale alterității: configurația spațio – temporală, *designul* ficțional și modalitatea de structurare a categoriilor estetice constituie puncte de articulare ale unui imaginar bogat în figurile alterității, în reprezentări vii, uneori hipertrofiate și, totuși, esențiale pentru demersul nostru. Analog, romanul *Groapa* constituie o bună vizualizare și regie a psihologiei de grup, a formelor de manifestare socială ale comunității, aflate în zona periferică a societății. Figurile alterității sunt devoalate printr-o imagine a unui univers construit prin fine tușe distopice, în opoziție cu societatea *standardizată* de norme: spațiul, descrierea recuzitei, personajele, mentalitățile, atitudinile, *devenirea* în sine a epicului constituie, așadar, o *cealaltă* față a sistemului social, care se perpetuează prin antinomie cu ceea ce se acceptă, de drept, a fi moral, etic sau legal. La fel ca în cazul *Princepelui*, romanul dovedește o bogăție remarcabilă a mijloacelor de reprezentare, pornind de la determinările spațiale, constituirea portretisticii ori contextualizarea lumii evenimentiale.

Prezentul studiu are în vedere romanul contemporan, care se pliază, în linii generale, esteticii postmoderniste, fără ca aceasta să constituie un criteriu exclusiv de selecție a operelor-suport. Discursul interpretativ a avut în vedere o serie de elemente care au constituit nișele de acces și de înțelegere a propriei persoane, dar și a dimensiunii raportuale cu tot ceea ce o înconjoară. Se poate vorbi din această perspectivă de o alteritate

mundană, de un summum obiectual, factual etc. care desemnează datele concretului, respectiv de o alteritate mediată, ce se aduce de la maniera în care gândirea umană concepe imaginile extraterestre, *lumea de dincolo*. *Cărțile morților* sunt o dovadă vie a acestei preocupări, scrierile religioase – *Biblia*, *Vedele* etc. oferă o imagine amplă de raportare la o alteritate ce se constituie pe o bogată forță imagistică. Modalitatea prin care, de pildă, Platon descrie muzica sferelor, imaginea mitică a universului ar putea constitui, de asemenea, alte exemple exponențiale pentru discuția de față.

Chestionarea alterității presupune, așadar, nu doar o problemă de ordin gnoseologic sau epistemic, ci și un exercițiu de imaginație subtilă, de stilizare inerentă a unor lumi care, deși sunt *refuzate* inițial umanității, constituie pentru aceasta un model proximal ca bază de reflecție și de manifestare a spiritului creator.

Din perspectiva hermeneuticii, în problematica alterității, pe de o parte, este vorba despre o serie de aspecte de ordin tematic, motive/laitmotive ce constituie *ramele* vizuale, respectiv punctele de percepție ale alterității, iar pe de altă parte, de o serie de strategii de ordin narativ, care figurează alteritatea nu numai din perspectiva imaginarului ficțiunii, ci și pe aceea a procesului de receptare și de internalizare a sensului. Romanul contemporan dispune de o bogăție tehnică și compozițională care cristalizează imaginea referentului textual, respectiv pe cea a receptorului lectoral într-o nouă lumină, continuă raportare la un *celălalt* din text sau din afara lumii textuale fiind o premisă estetică inerentă scriiturii. Fluxul narativ presupune intermitențe, descentrări, discontinuități, restrângeri masive de cadru ce fac din *lectura alterității* o provocare masivă, o reconfigurare procedurală.

Din perspectiva ficțiunii, raportul identitate – alteritate îmbracă o suită de forme ce pot fi analizate atât din perspectiva comunicării textuale, a raportului enunțator – referent ficțional, a relațiilor estetice care se creează la nivelul scenei ficțiunii între *eu* și *celălalt*, cât și a modului cum se *drapează* strategiile reprezentării și efectele acestora. *Eu* și *celălalt*, la nivelul ficțiunii literare, cunoaște un scenariu divers ce poate fi, așadar, vizualizat la nivel estetic, stilistico-pragmatic, hermeneutic etc. Acesta este motivul pentru care lucrarea de față avansează poetica romanescului ca suport ficțional pentru diada conceptuală a studiului: discursul românesc are o configurație aparte, generată de o viziune de o amplitudine remarcabilă asupra lumii, fapt pentru care se pot observa, la nivelul mai multor registre, modele existențiale de reflecție, de aderență sau de respingere a ceea ce înseamnă lumea *celălaltă*, imaginea celuilalt, *modul în* care conștiința personajelor este modelată de imaginea proximității. Mijloacele de orientare a discursului narativ se pot detașa, multiplica sau, din contră, disemina în contururile lumii privite ca alternate.

Unul dintre aspectele pe care umanitatea l-a vizat prin studii elaborate a fost relația cu sinele, dar și relația cu cel de lângă el, iar punerea în practică s-a făcut prin folosirea binomului identitate – alteritate, științele enunțând teorii care oglindesc aceste viziuni.

O importanță semnificativă s-a acordat reprezentării acestui binom în spațiul literar, modalitatea prin care scriitorii *se confruntă* cu problematica eului fiind des abordată în lucrări practice. Materializarea în artă a *frământărilor* creatorului devine o modalitate prin care se atrage atenția asupra interiorității sale, dar și asupra a tot ce înseamnă evoluția spiritului în cadrul coordonatelor temporale și spațiale. Timpul este cel care își pune amprenta cel mai vizibil asupra identității umane și, sub influența factorilor sociali, individul suferă o serie de mutații interioare, ce sunt vizate de scriitor și transmise cititorului prin transpunerea în personaje, fie ca senzație brută, fie ca necesitate a reșezării identitare.

Martin Buber este cel care face o asociere între existența unei persoane și relația acestuia cu *Celălalt*. Se naște astfel o interioritate umană, o relație de tip Eu – Tu, sau, după părerea altor filosofi, Eu – Acela, iar aceasta se poate aprofunda pe un teren fertil, un spațiu al dezvoltării intelectuale superioare ce generează puternice trăiri interioare. Actul artistic, ca modalitate de exprimare a trăirilor interioare ale unui individ, reprezintă *discursul* binomului Eu – Tu. Bahtin identifică o dedublare a ființei atunci când aceasta intră în contact cu societatea, vorbind în același timp de simultaneitatea identității și alterității, ca fiind evidentă. După *dialogul*, contactul cu cel de alături, alteritatea devine perceptibilă pentru *eu*, iar atunci când dialogul este transpus în plan interior, complexitatea procesului se stabilește între *eu* și *celălalt eu* – alter ego. Alteritatea este considerată, din această perspectivă, o reprezentare a tot ce se află ascuns în interioritatea romanului, dar o conștientizare a acestui aspect poate atrage frica față de *celălalt*.

Redarea în plan artistic a alterității presupune o etapă de conștientizare pentru comunicatorul prin artă. O clară perspectivare față de fenomen se constituie într-o comunicare mai facilă cu receptorul fenomenului artistic. La un alt nivel, creatorul de literatură încearcă întâi să se descopere pe sine prin ceea ce aduce în fața cititorului, *dialogul* cu acesta realizându-se pe baza capacității sale de a interacționa în planul subiectului scriiturii, evidența mesajului captat de cititor să se apropie de *sufletul* scriitorului, fără interpuneri de ordin pecuniar, din ce în ce mai aduse în discuție de creatorii de literatură.

Textele suport utilizează în mare parte actul scrierii ca adresare către cel din interiorul ființei, dorindu-se o redobândire a vidurilor interioare. Opera literară, privită ca

unitate distinctă, se constituie într-un mesaj pe care creatorul său încearcă să-l transmită, acesta fiind sau nu receptat de cititor la modul în care l-a proiectat scriitorul.

Literatura zilelor noastre aduce pe *scena* scriiturii însuși autorul, care prin tipologizarea personajelor sale evidențiază aspectele vieții ce se contrapun între interioritatea sa și societatea care, în încercarea de acaparare, nu face altceva decât să-l excludă. Ipostazele multiple ale scriitorului pe care le transpune personajelor sale au la bază supunerea în fața unui conflict identitar. Efectul de pluralizare a eului constituie o bază propice pentru textele literare, furnizând astfel și cititorului teme meditative, *lupta* cu sineitatea devenind un prerogativ al receptorului, nu numai al emițătorului.

Remarcăm existența unui vid identitar în scrieri precum: *Zodia scafandrului*, *Tratament fabulatoriu*, *Ferestrele zidite*, în care, la contactul cu lumea reală, eul simte nevoia acută de a se retrage, deoarece contextul sau mediul social nu converg către o deschidere din perspectivă identitară, redimensionarea interioară fiind singura alternativă pentru ca individul să continue să existe, să evolueze.

Personajul este construit astfel ca o reprezentare a eului și regăsim în această ființă ipostaza sa cea mai revelatoare de sensuri: sciziunea interioară în *Princepele*, prizonieratul existenței în *Groapa*, autoiluzionarea în *Tratament fabulatoriu*, vidul social și psihologic în *Zodia scafandrului*, *captivitatea* în afara societății în *Amantul Colivăresei*.

Deși contextul oferit personajului este unul social, acesta nu evoluează către complexitate spirituală, se plasează într-un ermetism spațial, trăsăturile dominante se negativizează, iar cititorul devine *martor* al unui proces involutiv, chiar dacă axa temporală e delimitată viabil. Personajul are aspectul unui antierou, mai mult, acesta se opune efectelor, sau este precursorul dezastrului.

Viziunea textelor-suport reflectă starea societății contemporane, dar autorii nu au ca interes să facă o radiografiere a perioadei, ci să ofere posibilitatea cititorului de a se *proiecta* în operă, de a da substanțialitate trăirilor prin trăsături comune cu ale naratorului. Temele secundare ale scrierilor se raportează la un real ipotetic, amplificând mutațiile negative ale contemporaneității. Lipsa unui suport identitar inițial face din personaje simple ființe, care par să se adapteze ușor la mediul alienant, dar efectele în plan interior se acumulează.

Complexitatea vocabularului sau pura simplitate a cuvântului redau actul imaginativ menit să infuzeze în textul narativ proporțiile nebănuite ale pendulărilor identitare. Existența este subordonată hazardului, *zbaterea* într-un vid social și psihologic atrage după sine dorința de *reorganizare* interioară. Efectul de marginalizare pe care

societatea îl adoptă este asociat cu pierderea identității personajului care este *urmărit* de cititor de-a lungul temei narative, având posibilitatea de a *sta* alături de naratorul care a inclus pasaje prin care i se adresează direct, făcându-l părtaș la actul scriiturii.

Din perspectivă narativă, există la nivel textual matrici, paradigme ori codări ale discursului, ce constituie puncte de referință pentru figurile alterității *emanate* de către modalitatea de structurare a narativității. La acest nivel, ne interesează punctele de contact ce se creează între narator și naratar, modalitatea prin care textul își creează imaginea unui cititor – referent și suma strategiilor narative; acest punct de vedere certifică, subliminal, faptul că se poate discuta despre un racord simbolic în planul discursului, o *identitate*, respectiv o *alteritate*, ambele concepute în termeni narativi și care corespund comunicării ficționale. Pe de o parte, este vorba despre modul cum este ipostaziată lumea românească la nivelul registrului naratorului și felul în care este receptată de naratar. Acesta, ca emitent prim al discursului, este o *alteritate* necesară, presupusă de către text și marcată stilistic prin intermediul unor indici lexicali, paradigme pronominale ori structuri verbale: narațiunea la persoana a II-a din *Tratament fabulatoriu* devine, astfel, un model exponențial pentru deschiderea către alteritatea referențială a textului. Într-o ramă mai extinsă, alteritatea lectorală este ancorată în jocul ficțiunii, care vine să articuleze sensurile hermeneutice.

Tehnicile narative stau sub semnul aceluiași racorduri: jocul cu timpul, respectiv pauzele diegetice, au menirea de a *resoarbe* lumea alterității în cadrul ficțiunii. Retrăirea prin povestire, structurată după procedeele anamnezei, creează prilejul unor lungi momente retrospective – *Amantul colivăresei* – prin care trecutul narativizat joacă, pe rând, rolul alterității, dar și al identității, prin emergența unor imagini care definesc *ontologic* protagonistul. Analog, introspecția, ca valorizare afectivă a lumii interioare în romanul lui Vona, devine un factor catalizator în descifrarea identității caracteriale, dar și în basoreliefarea raportului cu alteritatea. Studiul procedural al narativității jalonează, astfel, felul în care se edifică imaginarul ficțiunii și perceptibilitatea senzorială a acestuia. Incursiunile sau excursurile descriptive vin să completeze sau să adâncească semnificațiile imaginarului prin intermediul paletii sinestezice, așa cum, de pildă, este etalat în *Princepele* lui Barbu.

Finalitatea literaturii contemporane și îndeosebi a textelor suport este aceea de a-i sesiza cititorului diversitatea indescriptibilă a umanului. Textul, din perspectiva binomului identitate – alteritate, reprezintă o cumulare de sens literar a eului scriitorului, a eului

personajului și a eului cititorului. Cei trei *actori* ai textului acced împreună spre o regăsire a eului, ce este dublată de o actualizare a viziunii față de societate.

Expansiunea actului artistic în România postmodernă a dus la o diversificare atât a stilurilor și conceptelor, cât și la goana după originalitate. Din ce în ce mai comercial, artisticul s-a văzut pus în fața unei adevărate disoluții iar dacă actul artistic de creație este din ce în ce mai absent, locul acestuia este luat de cel comercial.

Literatura ultimilor ani s-a conformat din ce în ce mai mult mercantilului, existând din ce în ce mai puține scrieri ca rezultat al trăirii spirituale interioare, fiind la modă literatura comercială unde autorul își valorifică din ce în ce mai puțin trăirile.

O perspectivă de ansamblu asupra discursului literar românesc contemporan relevă o serie de mutații de ordin tematic, dar și structural, între care imaginea identității și alterității joacă un rol important dintr-o perspectivă dublă: în primul rând este vorba despre o descoperire a imaginii celuilalt, a *străinului* ce trebuie înțeles și mai apoi *cucerit*; și, respectiv, o direcție care se fixează pe marginea alterității în epoca în care socialul suferă schimbări majore, umanitatea fiind supusă unui proces ireversibil de pierdere a statutului ontologic, prin amestecul în masa voit omogenă a colectivității.

Din punct de vedere estetic putem observa și un efect de pluralizare a actului artistic ce-și trage rădăcina din ideologia postmodernistă. Având în vedere acest cadru istoric, dar și ideologic, ceea ce ne propunem este o evaluare a alterității din perspectiva unei aparente antinomii: identitate – alteritate.

Pornind de la actualitatea temei și de la nivelul ei de cercetare ne-am propus să demonstrăm că proza contemporană se înscrie într-o paradigmă a alterității și, respectiv, să urmărim constituirea rețelei tematice a alterității în proza contemporană românească.

În vederea realizării acestui demers, urmărim câteva obiective:

- Teoretizarea conceptelor de identitate – alteritate și abordarea acestora din perspectiva interdisciplinarității.
- Reliefarea raportului identitate – alteritate.
- Vizualizarea alterității în cadrul prozei contemporane.
- Analiza conceptuală a alterității.
- Identificarea suitei de motive și teme recurente care au o valoare simbolică în configurarea imaginii alterității.

- Analiza mecanismului de proiectare a alterității și identificarea coordonatelor tematice în textele suport.

În studiul propus avem în vedere următorul corp de texte:

Eugen Barbu – *Princepele, Groapa*;

Mircea Nedelciu – *Tratament fabulatoriu, Zodia scafandrului*;

Alexandru Vona – *Ferestrele zidite*;

Radu Aldulescu – *Amantul Colivăresei*;

Alegerea operelor-suport pentru prezentul studiu a avut ca punct de plecare modul în care aceste romane pot oferi perspective interpretative legate de binomul identitate – alteritate, văzut nu doar tematic ci și din prisma construcției narative. Propunerea este, așadar, rezultatul unor opțiuni de lectură, practice, de natură exemplificativă pentru demersul hermeneutic iar ordinea prezentării este regrupată după o serie de categorii pe care lucrarea le are în vedere: de ordin tematic, imagistic (modele și tipologii arondate subiectului), respectiv discursiv (structurări la nivelul tipologie narative).

Dacă romanele lui Barbu oferă o perspectivă bogată asupra imaginarului alterității, pornind de la relația personaj – spațiu, personaj – lume, cu bogate și profitabile trimiteri la obiecte, recuzite, universuri umane, *Ferestrele zidite* ale lui Vona devin exponențiale pentru modul în care alteritatea obiectuală poate fi corelată construcției narative a romanului – realitatea ambientală din titlu impune un punct de perspectivare la nivelul discursului narativ, parametrii de vizualizare a cadrelor exterioare fiind determinați de limitarea viziunii, reluate la nivelul construcției romanești prin imagini laitmotive precum cea a ferestrelor murdare ori a oglinzilor ce deformează imaginea.

Scriitura lui Nedelciu propune un periplu al identității și o descoperire a acesteia prin prisma personajului alter-ego în *Zodia scafandrului*, în care acesta se află la granița dintre identitate (proiecția livrescă a auctorialului, cu puternice inflexiuni autobiografice) și alteritate (*imersiunea* în relatarea unei istorii dramatice, dimensiuni simbolice ale corporalității, reflecții bogate cu privire la statutul ființei umane, a raportului acesteia cu experiența comună a omenirii etc.). *Tratamentul fabulatoriu* presupune același raport identitate – alteritate prin optica multiplă a strategiilor narative, care fac parte din jocul dedublărilor și al sustragerii conștiinței din fața pericolului ideologiei totalitariste.

Romanul *Amantul Colivăresei* tematizează alteritatea prin prisma relațiilor cu *celălalt*, având în prim-plan imaginea femeii, care marchează pregnant destinul

protagonistului. Indiferent că este vorba despre mamă sau despre amintirea unei iubiri din tinerețe, trama narativă dezvoltă permanent imaginea cuplului, alteritatea feminină fiind ipostaziată multiplu.

Ca metode de lucru folosim un model de analiză care are la bază o lectură de ordin hermeneutic. Partea de interpretare va fi secundată de o analiză de ordin conceptual vizând o serie de termeni pe care îi coroborăm cu abordarea interpretativă. Abordarea conceptului se va face de pe o poziție critică pentru a observa relevanța termenilor în demersul intenționat, precum și modul în care acesta reușește să răspundă cerințelor venite dinspre complexitatea textului literar.

Lectura hermeneutică va fi direcționată și pe o linie interpretativă ce va urmări principalele trăsături ale alterității în literatură, precum și modul în care acestea pot fi integrate în estetica receptării textului.

Totodată avem în vedere și analiza din punct de vedere stilistic a câmpurilor semantice la nivelul imaginarului românesc, precum și izotopiile textului: imagini recurente, interferențe tematice cu valoare simbolică.

În cadrul părții teoretice s-a ținut cont de estetica receptării alterității, pusă în discuție de Emmanuel Lévinas și Martin Buber, precum și de lucrările cele mai reprezentative care abordează problema alterității în contextul literaturii. De asemenea, am apelat la studiile teoretice ale lui Gérard Genette – *Figures I, Discours du récit*; Jaap Lintvelt – *Încercare de tipologie narativă*, Nicolae Manolescu – *Arca lui Noe*.

Ceea ce se vrea ca titlu de noutate în lucrare este însăși încercarea de a înscrie proza contemporană într-o paradigmă a alterității, urmată de o ipoteză că alteritatea, în contextul actual, nu este doar o temă a personajului ci, mai mult decât atât, o temă a autorului. Importanța teoretică a lucrării constă în efortul nostru de a construi o propedeutică a identității – alterității în vederea evitării confuziilor și a ambiguităților semantice ale noțiunii puse în discuție. Explicarea perechii terminologice se realizează din perspectiva confluențelor interdisciplinare: filozofie, psihologie, lingvistică, literatură.

Alteritatea ca noțiune filozofică propusă de Emmanuel Lévinas și centrată pe figura Celuilalt s-a bucurat de succes în multe domenii culturale din secolul al XX-lea. Conceptul este preluat de către cercetători precum: Nicholas Dirks, Johannes Fabian, Michael Taussig și Pauline Turner Strong în domeniul antropologiei și se referă la construirea, crearea culturală a celuilalt. Fiecare individ este unic, *eu* este diferit de *celălalt*, dar în același timp se înscrie și într-un grup în care se identifică prin *noi* în funcție de naționalitate, limbă, profesie, sex etc, fiecare poate aparține mai multor grupuri.

Cultura este un mod de viață însușit de un grup, inclusiv practicile și cunoștințele, competențele și valorile care au în ochii grupului respectiv o semnificație deosebită. Alteritatea se referă la relația cu *celălalt*, care se poate exprima prin apropierea și recunoașterea *celuilalt*, a ceea ce este diferit în raport cu subiectul cunoscător.

Legat de periodizarea literaturii facem o analiză atentă a modului în care s-a remarcat prezența binomului identitate – alteritate în spațiul literar. Dacă modernismul asumă o rupere radicală de identitatea tradiției, postmodernismul asumă tradiția prin reevaluare și reconfigurare estetică. În literatura lumii ideea de scindare, de dedublare este reflectată în actul scriiturii mai ales la moderniști: un exemplu ar fi Fernando Pessoa, poet care scrie sub diverse nume. Așa cum spune și Octavio Paz, poetul nu are biografie. Biografia lui este opera. Secretul lui, de altfel, e scris chiar în numele pe care-l poartă: Pessoa înseamnă *persoană* în portugheză și vine de la *persona*, masca poezilor romani. Povestea sa s-ar putea reduce la irealitatea vieții cotidiene și realitatea ficțiunilor.

Căutarea alterității în postmodernism se transpune prin discursul metafictional care presupune o oglindire a operei în ea însăși. În cazul meta-modernismului abordarea noțiunii de alteritate e din ce în ce mai complexă deoarece, din punct de vedere estetic, meta-modernismul este caracterizat printr-o oscilație continuă, o re poziționare constantă între atitudini și mentalități, care sunt evocatoare pentru ceea ce înseamnă modern și postmodern, dar în cele din urmă sunt sugestive pentru o altă sensibilitate care nu este specifică niciuneia dintre cele două. Alteritatea în meta-modernism se caracterizează prin negocierea între dorința de a descoperi adevăruri universale și relativism, între dorința de a stabili sensul și îndoiala în ceea ce privește aflarea acestui sens, între speranță și melancolie, sinceritate și ironie, cunoaștere și naivitate, construcție și deconstrucție.

Deși mai *săracă* în lucrări care abordează tema identității și alterității, literatura română compensează prin naturalețea discursului epic ce conferă alterității statutul de temă a autorului. În romanul contemporan urmărim la nivelul interpretării literare o serie de romane care asumă existența alterității. În funcție de tematica romanelor vom avea în vedere mutațiile pe care le suferă această figură simbolică pornind de la ipoteza de lucru că alteritatea nu este una simbolică, ci un mijloc de structurare a discursului narativ: imaginea retrogradului în *Amantul Colivăresei*; imaginea cronotopului specular în *Tratament fabulatoriu* și *În zodia scafandruului*; imaginea alterității spațiale ce vehiculează binomul tematic: centrul și marginea, respectiv fețele sale reversibile: *Groapa* și *Princepele*.

Alteritatea personajului are în vedere studiul complexității personajelor din textele suport sub aspectul alterității. Vom trata personajul atât ca individualitate dar și din punctul

de vedere al relației de cuplu, relație în care se dorește regăsirea de sine prin intermediul partenerului. Analiza conceptuală a alterității va avea în vedere imaginea cuplului – alteritatea proximă, alteritatea radicală, alteritatea și dedublarea – eu, alter-ego, perceperea, actul nebuniei.

Alteritate și reprezentarea alterității vizează strategiile reprezentării și categorii estetice: fantasticul, urâtul, grotescul, macabru, care au o pondere importantă în constituirea imaginarului. Decorul și recuzita sunt percepute ca obiectualitate, obiectele sunt antropomorfizate iar statutul lor liminal, cel decorativ, devine unul mai profund, cu rol de adevărat suprapersonaj. În concluzii punctăm cele mai importante concepte pe care lucrarea le avansează oferind ca exemplu suportul textual al lucrării. De asemenea, reluăm principalele trăsături de ordin hermeneutic, lăsând deschisă lectura pentru abordări din diverse perspective. Lucrarea de față deschide alte perspective de cercetare, care se pot constitui în teme pentru eventuale lucrări științifice, în plus, rămân a fi supuse analizei alte texte care merită a fi cercetate și care, cu siguranță, pot conduce spre alte interpretări.

Lucrarea *IPOSTAZELE ALTERITĂȚII ÎN PROZA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ. IMAGINE ȘI REPRESENTARE* înscrie proza contemporană într-o paradigmă a alterității, alteritate care în contextul literar actual nu este doar o temă a personajului, ci și una a scriitorului. Importanța teoretică a lucrării vine din construcția unei propedeutici a binomului identitate-alteritate, cu rolul de a evita confuziile de ordin semantic a celor doi termeni. Abordarea perechii terminologice a vizat pe întregul parcurs al demersului științific o perspectivă interdisciplinară: filozofie, literatură, lingvistică, istorie, psihologie.

Am remarcat în literatura română contemporană o abordare a identității și alterității din perspectiva discursului natural ce transmite ipostaza autorului și care se raportează ca fiind Celălalt față de mediul social ce-l înconjoară.

Alegerea operelor-suport pentru prezentul studiu a avut ca punct de plecare modul în care aceste romane pot oferi perspective interpretative legate de binomul identitate-alteritate, văzut atât din perspectivă tematică, dar și la nivelul construcției narative. Propunerea a fost, așadar, rezultatul unor opțiuni de lectură, practice, de natură exemplificativă pentru demersul hermeneutic.

Romanele lui Eugen Barbu au oferit o perspectivă bogată asupra imaginarului alterității, pornind de la relația personaj – spațiu, personaj – lume, cu bogate și profitabile trimiteri la obiecte, recuzite, universuri umane. *Ferestrele zidite* ale lui Vona devin exponențiale pentru modul în care alteritatea obiectuală poate fi corelată construcției

narative a romanului – realitatea ambientală din titlu a impus un punct de perspectivare la nivelul discursului narativ, parametrii de vizualizare a cadrelor exterioare fiind determinați de limitarea viziunii reluate la nivelul construcției romanești prin imagini leitmotivice, precum cea a ferestrelor murdare ori a oglinzilor ce deformează imaginea.

Scriitura lui Nedelciu a conferit un periplu al identității și o descoperire a acesteia prin prisma personajului alter-ego în *Zodia scafandrului*, în care personajul se află la granița dintre identitate (proiecția livrescă a auctorialului, cu puternice inflexiuni autobiografice) și alteritate (*imersiunea* în relatarea unei istorii dramatice, dimensiuni simbolice ale corporalității, reflecții bogate cu privire la statutul ființei umane, a raportului acesteia cu experiența comună a omenirii etc.). *Tratamentul fabulatoriu* a presupus același raport identitate-alteritate prin optica multiplă a strategiilor narrative, care fac parte din jocul dedublărilor și al sustragerii conștiinței din fața pericolului ideologiei totalitariste.

Romanul *Amantul Colivăresei* a fost cel care tematizează alteritatea prin prisma relațiilor cu Celălalt, având în prim-plan imaginea femeii, care marchează pregnant destinul protagonistului. Indiferent că este vorba despre mamă sau despre amintirea unei iubiri din tinerețe, trama narativă dezvoltă permanent imaginea cuplului, alteritatea feminină fiind ipostaziată multiplu.

Selecția romanelor-suport a avut în vedere tematica abordată, plecând de la ipoteza că alteritatea nu este una simbolică, ci o modalitate de a structura discursul epic.

În introducerea lucrării este argumentată actualitatea temei, stadiul actual al cercetării științifice a aspectelor literare care ne interesează, sunt formulate scopul și obiectivele principale, perspectivele metodologice. De asemenea se precizează suportul teoretic și practic al lucrării, subliniindu-se caracterul științific novator. Cercetarea fiind axată pe o problemă dificilă, am considerat necesară formularea unei premise teoretice identitate-alteritate, cât și o schiță teoretică.

Primul capitol – **Actualitatea temei** – realizează o perspectivă de ansamblu asupra noțiunilor teoretice legate de alteritate, cât și raporturile ce se stabilesc în cadrul binomului identitate-alteritate, reușind atât o perspectivare asupra fenomenelor congruente cu noțiunile în cauză, cât și evidențierea raporturilor ce se stabilesc în cadrul binomului, abordarea alterității nefiind viabilă fără o raportare la identitate.

Capitolul al doilea – **Identitate-alteritate: premise teoretice** – detaliază procesele cognitive ce stau la baza idealizării individului, iar abordarea unor *disfuncționalități* de natură psiho-socială vine să clarifice perspectiva abordării, unicitatea identității presupunând o departajare realizabilă doar în prezența alterității. Spațiul mental l-am

asociat abordării noastre complexe pentru a emite concluzii cât mai pertinente cu privire la raportarea individului la realitatea înconjurătoare, fapt transpus și personajului literar. Separarea spațiului fizic al obiectelor și evenimentelor reale de spațiul mintal din planul imaginar s-a dovedit o provocare și a dus la *decodarea* mesajelor textelor-suport și cu precădere a romanului *Ferestrele zidite* a lui Alexandru Vona.

Următorul capitol – ***În fața alterității*** – tratează imaginea Celuilalt și modalitățile prin care acesta se regăsește în plan narativ. Totodată, pe parcursul capitolului am aprofundat aspectele teoretice ale scrierilor, abordarea fiind făcută din perspectiva creatorilor de literatură. Pentru a contura o imagine mai amplă, am apelat la viziunea integratoare despre opere, pe care au expus-o scriitorii în interviuri sau prefețe ale romanelor.

Capitolul patru al lucrării – ***Identitate și alteritate în romanul contemporan*** – ilustrează conceptul de spațiu din perspectiva unor coordonate tematice: social, mental-doctrinar, ereditar și financiar.

Construirea identității a fost urmărită plecând de la spațiul de referință al personajelor avute în vedere și urmărindu-se definirea lor raportată la Celălalt. Spațiul, ca loc al *construcției* individualității, generează o serie de teme recurente cărora le-am dedicat un subcapitol. Viziunea textelor-suport reflectă un trinom: societate – individ – spațiu ce conferă posibilitatea cititorului de a se *proiecta* în operă, efectul mutațiilor contemporaneității fiind cele vizate de noi pe întreg parcursul capitolului.

Asigurând coerența abordării noastre științifice, capitolul al cincilea – ***Alteritățile personajului*** – vine să completeze demersul nostru, conturând imaginea personajului în postura sa de *destinatar* al factorilor externi, supus unei abundențe de stimuli exteriori, pe care încearcă să-i contracareze. Apariția unui moment *T* al *renunțării* determină *mutarea centrului* în interiorul personajului, *fenomen* detaliat de noi prin demersuri inductive. Am urmărit de asemenea *efectele* mediului exterior și, în funcție de sexul personajelor, nu de multe ori femeia a apărut în postura de ființă inferioară bărbatului. Relația de cuplu și exacerbarea sexuală impută personajului latura sa umană, ducându-l spre animalic.

Capitolul al șaselea – ***Alteritate și reprezentare*** – vine să coaguleze efectele de reprezentare ce au stat la baza receptării textului de către cititor. Necesitatea unei astfel de analize s-a impus datorită nevoii de a surprinde, din prisma cititorului, manifestările la care acesta a fost supus de-a lungul discursului narativ.

Concluzionând, putem afirma că finalitatea literaturii contemporane și îndeosebi a textelor alese ca suport este aceea de a releva receptorului de literatură diversitatea

individului. Textul literar, privit ca un tot unitar din perspectiva binomului identitate-alteritate, reprezintă *aglomerarea* de sens literar a eului scriitorului și, nu în ultimul rând, a cititorului. Cei trei acced spre regăsirea eului, o regăsire dublată de o actualizare a viziunii față de societate.

Termenii cheie ai cercetării: alteritate, identitate, spațiu, personaj, tehnici narative, sistem social.

Bibliografie

Texte-suport:

1. Aldulescu, Radu, *Amantul Colivăresei*, Editura Cartea Românească, București, 2005.
2. Barbu, Eugen, *Groapa*, Editura Curtea Veche, București, 2011.
3. Barbu, Eugen, *Princepele*, Editura Curtea Veche, București, 2011.
4. Nedelciu, Mircea, *Tratament fabulatoriu*, Editura Compania, București, 2006.
5. Nedelciu, Mircea, *Zodia scafandrului*, Editura Compania, București, 2000.
6. Vona, Alexandru, *Ferestrele zidite*, Editura Est, București, 2001.

Bibliografie critică și teoretică:

1. Abou, Sélim, *L'identité culturelle*, Édition Anthropos, Paris, 1995.
2. Achim, George, *Iluzia ipostaziată. Utopie și distopie în cultura românească*, Editura Limes, Cluj – Napoca, 2002.
3. Aciman, Andre, (coord.), *Letters of Transit: Reflection on Exile, Identity and Loss*, New York, The New Press, 1999.
4. Afloroaei, Ștefan, *Lumea ca reprezentare a celuilalt*, Editura Institutului European, Iași, 1994.
5. Aldulescu, Radu, *Sonata pentru acordeon*, Editura Albatros, București, 1993.
6. Alexandrescu, Sorin, *Identități în ruptură. Mentalități românești postbelice*, Editura Univers, București, 2000.
7. Amossy, Ruth, Herschberg Pierrot, Anne, *Stéréotypes et clichés. Langue, discours, société*, Édition Armand Collin, Paris, 2010.
8. Andraș, Carmen, *Geografiile simbolice*, Editura Institutului European, Iași, 2008.
9. Anghelescu, Mircea, *Mistificațiuni. Falsuri, farse, apocrife, pastișe, pseudonime și alte mistificații în literatură*, Editura Compania, București, 2008.
10. Antohi, Sorin, *Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română*, Editura Litera, București, 1994.
11. Antohi, Sorin, *Utopica. Studii asupra imaginarului social*, Editura Științifică, București, 1991.
12. Bachelard, Gaston, *L'air et les songes. Essai sur l'imagination du mouvement*, Paris, Editions José Corti, 1990.

13. Bachelard, Gaston, *Pământul și reveriile odihnei. Eseu asupra imaginilor intimității*, Traducere, note și postfață de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1999.
14. Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, trad. de Irina Bădescu, Editura Paralela 45, București, 2005.
15. Bahtin, Mihail, *Probleme de literatură și estetică*, trad. de Nicolae Iliescu, prefață de Marian Vasile, Editura Univers, București, 1982.
16. Bal, Mieke, *Naratologia. Introducere în teoria narațiunii*, ed. a II-a, trad. de Sorin Pârvu, cuvânt înainte de Monica Botez, Editura Institutului European, Iași, 2008.
17. Barthes, Roland, *L'analyse structurale du récit*, *Communication* nr. 8, p. 16, în *Preludii la o poetică a antiromanului*, Romul Munteanu, Editura Eminescu, București, 1995.
18. Barthes, Roland, *Gradul zero al scriiturii. Noi eseuri critice*, traducere din limba franceză de Al. Cistelecan, Editura Cartier, București, 2006.
19. Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, Traducere de Marian Papahagi, postfață de Ion Pop, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 1994.
20. Baudrillard, Jean; Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, traducere de Ciprian Mihali, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.
21. Bărbulescu, Simion, *Din perspectiva alterității*, Editura Scrisul Prahovean-Cerașu, Ploiești, 1999.
22. Benveniste, Émile, *Problèmes de linguistique générale*, Édition Gallimard, Paris, 1966.
23. Bergez, Daniel; Barbéris, Pierre, *Méthodes critiques pour l'analyse littéraire*, Édition Armand Colin, Paris, 2005.
24. Bessière, Jean, *Littérature, représentation, fiction*, Éditions Champion, Paris, 2007.
25. Bessière, Jean; André, Sylvie, *Multiculturalisme et identité en littérature et en art*, Université de Polynésie Française, Association Internationale de Littérature Comparée, Édition l'Harmattan, Paris, 2002.
26. Betea, Lavinia, *Mentalități și remanențe comuniste*, Editura Nemira, București, 2005.
27. Biemel, Walter, *Philosophische Analysen zur Kunst der Gegenwart*, Editura Univers, București, 1987.
28. Bîlț, Valeria, *Mircea Nedelciu aventuri în curtea interioară a postmodernismului*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2011.
29. Blanc, Jean Charles, *Mitologia indiană*. Traducere Rodica Chiriacescu, Editura Meteor Press, București, 2004.
30. Blanchot, Maurice, *Spațiul literar*, Traducere și prefața de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1980.
31. Boboc, Alexandru, *Filosofi contemporani. Fenomenologie, hermeneutică și ontologie (de la Brentano și Nietzsche la Heidegger și Sartre)*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2006.
32. Boboc, Alexandru, *Postfață*, în Edmund Husserl, *Filosofia ca știință riguroasă*, Editura Paideia, București, 1994.

33. Bocșan, Nicolae; Mitu Sorin și Nicoară, Toader, *Identitate și alteritate*, Vol. II, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1998.
34. Boia, Lucian, *Explorarea imaginară a spațiului*, Editura Humanitas, București, 2012.
35. Boia, Lucian, *Mitologia științifică a comunismului*, Traducere din franceză de autor, București, Humanitas, 2011.
36. Boia, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, Editura Humanitas, București, 2000.
37. Boldea, Iulian, *Scriitori romani contemporani*, Editura Ardealul, Târgu Mureș, 2002.
38. Boot, Wayne C, *Distance et point de vue: Essai de classification în Poétique du récit*, Seuil, Paris, 1977.
39. Borer, Alain, Rimbaud, *L'heure de la fuite*, Éditions Gallimard, Paris, 1991.
40. Bourhis, Richard Y.; Leyens, Jacques- Philippe, *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Editura Polirom, Iași, 1997.
41. Bricourt, Bernadette, *Le regard d'Orphee. Les mythes litteraires de l'Occident* Paris, Editions du Seuil, 2001.
42. Buber, Martin, *Eu și Tu*, colecția *Marile cărți mici ale gândirii universale*, prefață și traducere din limba germană de Ștefan Aug. Doinaș, Editura Humanitas, București, 1992.
43. Buciu, Marian Victor, *Zece prozatori exemplari (perioada comunistă)*, Editura EuroPres Group, București, 2007.
44. Bucium, Marian, Victor, Țepeneag, *Intre onirism, textualism, postmodernism*, Editura Aius, Craiova, 1998.
45. Cannone, Belinda, *Narrations de la vie interieure*, Presses Universitaires de France, Paris, 2001.
46. Căpușan, Horia, *Drumul ca imagine creatoare în cultura română*, Editura Dacia, Cluj, 2003.
47. Cernat, Paul; Ion Manolescu; Angela Mitchievici și Ioan Stanomir, *Explorări în comunismul romanesc*, Vol. I, Editura Polirom, Iași 2004.
48. Chafe, W., *Discourse, Consciousness and Time*, University of Chicago Press, Chicago, 1994.
49. Charmel Camilleri; Joseph Kastarsztein și Edmond Marc Lipiansky, *Stratégies identitaires*, collection *Psychologie d'aujourd'hui*, Presses Universitaires de France, Paris, 1990.
50. Chelcea, Septimiu, *Opinia publică. Gândesc masele DESPRE CE și CUM vor elitele?*, Editura Economică, București, 2002.
51. Chelcea, Septimiu, *Personalitate și societate în tranziție: studii de psihologie socială*, Editura Știință & Tehnica, București, 1994.
52. Chiciudean, Ion; Halic, Bogdan Alexandru, *Imagologie .Imagologie istorică*, Editura Comunicare.ro, București, 2006.
53. Cimpoi, Mihai, *Esența ființei. (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene*, Chișinău, Editura Gunivas, 2003.
54. Cimpoi, Mihai, *O istorie deschisă a literaturii romane*, ediția a II-a, Editura Porto-franco, Galați, 1991.

55. Ciobanu, Inga, *Alteritate și identitate în jurnalul intim românesc*, Chișinău, 2009 – teză de doctorat.
56. Classen, Constance; Howey, David și Synnott, Anthony, *Aroma. The Cultural History of Smell*, Routledge, Londra, 1994.
57. Clement, Elisabeth; Demonque, Chantal; Hansen-Love și Laurence, Kahn, Pierre, *Filosofia de la A la Z*, traducere de Magdalena Mărculescu-Cojocă și Aurelian Cojocă, Editura ALL Educațional, București, 2000.
58. Codoban, Aurel, *Filosofia ca gen literar*, Editura Dacia, Cluj-Napoca 1992.
59. Coman, Mihai, *Introducere în antropologia culturală. Mitul și ritul*, Editura Polirom, Iași, 2008.
60. Connor, Steve, *Cultura postmodernă. O introducere în teoriile contemporane*, Editura Meridiane, București, 1999.
61. Constantin Noica, *Notă despre structura dialogului*, în Platon, *Opere*, VI, *Parmenide*, traducere de Constantin Noica, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
62. Corbea, Andrei. *Ego, alter, alter ego*, Editura Omnia, Iași, 1993.
63. Corbey, Raymond, Joep, *Studying Alterity: Backgrounds and Perspectives*, în Raymond Corbey, Joep Leerssen (eds.), *Alterity, Identity, Image. Selves and Society and Scholarhip*, Rodopi, Amsterdam, 1991.
64. Cordoș, Sanda, *Lumi din cuvinte, Reprezentări și identități în literatura română postbelică*, Editura Cartea Românească, București, 2012.
65. Corlan-Ioan, Simona, *Spațiul alterității*, în Ciprian Mihali (coord.), *Altfel de spații*, Editura Paideia, București, 2001.
66. Cornea, Paul, *Delimitări și ipoteze: comunicări și eseuri de teorie literară și studii culturale*, traducere de Alin Croitoru și Magda Răduță, Editura Polirom, Iași, 2008.
67. Coșeriu, Eugeniu, *Lingvistica integrală*, Interviu realizat de Nicolae Saramandu, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996.
68. Cousineau, Phil, *Once and Future Myths: The Power of Ancient Stories in Modern Times*, Berkeley, Conari Press, California, 2001.
69. Couturier, Maurice, *La Figure de l'auteur*, Seuil, Paris, 1995.
70. Cozea, Liana, *Al doilea Eu*, Editura Cartea Românească, București, 2013.
71. Craia, Sultana, *Fetele orașului*, Editura Eminescu, București, 1988.
72. Crăciun, Gheorghe, *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.
73. Cristea, Dan, *Autorul și ficțiunile eului*, Editura Cartea Românească, București, 2004.
74. Cristea-Enache, Daniel, *București Far West. Secvențe de literatură română*, București, Editura Albatros, 2005.
75. Cruz, Lara; Frijhoff, Willem (eds.), *Myth in History, History in Myth*, Brill, Leiden, 2009.
76. Culda, Lucian, *Sociologia procesual-organică*, Editura Licorna, București, 1998.

77. Culianu, Ion Petru, *Călătorii în lumea de dincolo*, Editura Nemira, București, 1994.
78. Curie, Mark, *Postmodern Narrative Theory*, Palgrave Publishers LTD, USA, 1998
79. Daba - Buzoianu, Corina, *Morfologia imaginii*, Editura Institutului European, Iași, 2013.
80. Deciu, Andreea, *Nostalgiiile identității*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
81. Diaconu, Mădălina, *Despre miresme și duhori – o interpretare fenomenologică a olfacției*, Editura Humanitas, București, 2007.
82. Dimisianu, G., *Prozatori de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1970.
83. Dinu, Mihai, *Comunicarea*, Editura Științifică, București, 1997.
84. Doinaș, Ștefan Augustin, *Măștile adevărului poetic*, Editura Cartea Românească, București, 1993.
85. Doiron, Normand, *L'Art de voyager*, Les Presses de l'Université Laval, Paris, 1995.
86. Donald, Merlin, *Origins of the Modern Mind: Three Stages in the Evolution of Culture and Cognition*, MA, Harvard University Press, Cambridge, 1991.
87. Doty, William, *The Study of Myths and Rituals*, Editura University of Alabama Press, Tuscaloosa, 2000.
88. Douglas, Mary, *Introduction*, în Markham J. Geller, Mineke Schipper (eds.), *Imagining Creation*, Boston, Leiden, 2008.
89. Dubar, Claude, *Criza identităților. Interpretarea unei mutații*, traducere din limba franceză Gheorghe Chiriță, colecția „Liantul social”, Editura Știința, Chișinău, 2003.
90. Dufrenne, Mikel, *Fenomenologia experienței estetice. Cuvânt înainte și traducere de Dumitru Matei*, Vol. I, București, Editura Meridiane, 1976.
91. Dună, Raluca, *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere*, Editura Tractus Arte, București, 2010.
92. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*. Traducere de Marcel Aderca. Postfață de Cornel Mihai Ionescu, Editura Universul Enciclopedic, București, 2000.
93. Duțu, Alexandru, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, Editura Meridiane, București, 1982
94. Eco, Umberto, *Șase plimbări prin pădurea narativă*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1997.
95. Erikson, Erik, *Adolescence et crise. La quête de l'identité*, Édition Flammarion, Paris, 1972.
96. Ferréol, Gilles, *Raportarea la altul și cetățenia, în Adrian Neculau (coord.), Minoritari, marginali, excluși*, Editura Polirom, Iași, 1996.
97. Fichte, Johan Gotlieb, *Doctrina științei*, traducere de Paul Blendea și Radu Gabriel Pârvu, Editura Humanitas, București, 1995.
98. Filimon, Eliza Claudia, *Heterotopia sau spațiile alterității în Pia Brânzeu (coord), Spațiul în romanul anglo-saxon contemporan. Heterocosmosuri/heteroscopii*, Editura Art, București, 2011.

99. Fodor, Jerry, *In critical condition: polemical essays on cognitive science and the philosophy of mind*, The MIT Press, Cambridge, 1998.
100. Fordham, Frieda, *Introducere în psihologia lui Jung*, Traducere, eseu introductiv și note de dr. Leonard Gavrilu, Editura IRI, București, 1998.
101. Foucault, Michel, *Hermeneutica subiectului. Cursuri la Collège de France*, Editura Polirom, Iași, 2004.
102. Foucault, Michel, *L'ordre du discours*, Édition Gallimard, Paris, 1971.
103. Foucault, Michel, *Ordinea discursului. Un discurs despre discurs*, Traducere de Ciprian Tudor, Editura Eurosong & Book, București, 1998.
104. Fraisse, Emmanuel; Mouralis, Bernard, *Questions générales de littérature*, Éditions du Seuil, Paris, 2001.
105. Gadamer, Hans Georg, *Actualitatea frumosului*, trad. Val. Panaitescu, Editura Polirom, Iași, 2000.
106. Gatens, Moira, *Feminism și filosofie. Perspective asupra diferenței și egalității*, Traducere de Olivia Rusu-Todoran, Editura Polirom, Iași, 2001.
107. Gavreliuc, Alin, *O călătorie alături de «celălalt». Studii de psihologie socială*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2002.
108. Geacăr, Ioana, *Dictatura auctorială (eseu despre proza experimentală a lui Mircea Nedelciu)*, Editura Libra, București, 2009.
109. Genette, Gérard, *Fiction et diction, précédée de L'introduction à l'architexte*, Éditions du Seuil, Paris, 2004.
110. Genette, Gérard, *Figures III, collection «Poétique»*, Éditions du Seuil, Paris, 1972.
111. Genette, Gérard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, Editura Univers, București, 1994.
112. Genette, Gerard, *Metalepse. De la figure a la fiction*, Seuil, Paris, 2004.
113. Giddens, Anthony, *Modernity and Self – Modernity. Self and society in the Late Modern Age*, Stanford University Press, California, 1991.
114. Goffman, Ervin, *The Presentation of Self in Everyday Life*, Allen Lane, London, 1969.
115. Gugu Silvia; Călin Dan și Florin Tudor, *Contemporary*, Editura Simetria, București, 2005.
116. Gusdorf, Georges, *Auto-bio-graphie*, Éditions Odile Jacob, Paris, 1991.

117. Hall, E.T., *Proxémique* în Bateson, Birdwhistell, Goffman, Hall, Jackson, Schefflen, Watzlavick (eds), *La nouvelle communication*, Editura Seuil, Paris, 1981.
118. Hamburger, Käte, *Logique des genres littéraires*, Éditions du Seuil, Paris, 1986.
119. Hamon, Philippe, *Le Personnel du roman. Le système des personnages dans les Rougon-Macquart d'Emile Zola*, Genève, Droz, 1997.
120. Hassoun, Jacques, *L'exil de la langue. Fragments de langue maternelle*, Édition Point hors ligne, Paris, 1993.
121. Heidegger, Martin, *The Question Concerning Technology, and Other Essays*, Harper & Row, New York, 1977.
122. Herman, David, *Textual «You» and double deixis* în Edna O'Brien's *A Pagan Place*, în *SteleLogic*, Lincoln University of Nebraska Press, 1994.
123. Herschberg Pierrot, Anne, *Le style en mouvement. Littérature et art*, Éditions Belin, Paris, 2005.
124. Hobsbawn, Eric; Ranger, Terence, (eds.), *The reinvention of tradition*, Cambridge University Press, Cambridge, 1983.
125. Holban, Ioan, *Istoria literaturii romane contemporane, Critică, eseistică, memorialistică*, Vol. III, Tipo Moldova, Iași, 2008.
126. Holban, Ioan, *Profiluri epice contemporane*, Editura Cartea Românească, București, 1987.
127. Hours, Bernard, *Ideologia umanitară sau Spectacolul alterității pierdute*, Institutul European, Iași, 2010.
128. Hubier, Sebastien, *Litteratures intimes: les expressions du moi, de l'autobiographie a l'autofiction*, Armand Colin, Paris, 2003.
129. Husserl, Edmund, *Filosofia ca știință riguroasă*, traducere de Alexandru Boboc, Editura Paideia, București, 1994.
130. Iacob, Luminița Mihaela, *Etnopsihologie și imagologie. Sinteze și cercetări*, Editura Polirom, Iași, 2003.
131. Ianoși, Ion, *Prejudecăți și judecăți*, Editura Hasefer, București, 2002.
132. Iluț, Petru, *Sinele și cunoașterea lui. Teme actuale de psihosociologie*, Editura Polirom, Iași, 2001.
133. Ionescu, Al. Th., *Aventura prozei scurte în anii '80*, Editura Calende, Pitești, 1995.
134. Ionescu, Al. Th., *Mircea Nedelciu. Monografie*, Editura Aula, Brașov, 2001.

135. Jodelet, Denise, *Reprezentarea socială: fenomene, concept și teorie*, în Serge Moscovici (coord.), *Psihologia socială*, traducere de Anca Veijinski, Editura Ideea Europeană, București, 2010.
136. Joja, Constantin, *Arhitectura românească în context european*, Editura Tehnică, București, 1989.
137. Joly, Martine, *Introducere în analiza imaginii*, traducere de Mihaela Mazilu, Editura ALL, București, 1998.
138. Jung, C. G., *Opere complete, 1, Arhetipurile și inconștientul colectiv*, Traducere din limba germană de Dana Verescu și Vasile Dem. Zamfirescu, Editura Trei, București 2003.
139. Jung, C. G., *Opere complete, 14/1, Mysterium Coniunctionis, Separarea și compunerea contrariilor în alchimie*, traducerea din limba germană de Dana Verescu, Editura Trei, București, 2005.
140. Jung, C. G., *Opere complete, 9, Aion, Contribuții la simbolistica sinelui*, Traducere din limba germană de Daniela Ștefănescu, Cuvânt înainte de Vasile Dem. Zamfirescu, Editura Trei, București 2005.
141. Jung, Carl Gustav, *Psihanaliză și astrologie*, Ediție critică. Selecție de texte, introducere și note de Jean Chiriac, Editura Aropa, București, 1999.
142. Kacandes, Irene, *Narrative Apostrophe: Case Studies in Second Person Fiction*, Harvard University, 1990.
143. Kauffmann, Jean-Claude, *L'invention de soi. Une théorie de l'identité*, Éditions Hachette Littératures, collection „Armand Collin”, Paris, 2004.
144. Kayser, Wolfgang, *Opera literară. O introducere în știința literaturii*, Editura Univers, București, 1979.
145. *Ladmiral, Jean-René, Traduire: théorèmes pour la traduction*, Éditions Gallimard, Paris, 1994.
146. Lalande, André, *Vocabulaire technique et critique de la philosophie*, Presses Universitaires de France, Paris, 1997.
147. Le Breton, David, *Antropologia corpului și modernitatea*, trad. din fr. de Liliana Rusu, Editura Cartier Latin, București, 2009.
148. Lefter, Ioan-Bogdan, *Despre identitate. Temele postmodernității*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.
149. Lefter, Ion Bogdan, *Scurtă istorie a romanului românesc (cu 25 de aplicații)*, Editura Paralela 45, Pitești, 2001.

150. Lejeune, Philippe, *Pactul autobiografic*, colecția Studii, traducere de Irina Margareta Nistor, Editura Univers, București, 2000.
151. Lévinas, Emmanuel, *Altfel decât a fi sau dincolo de esență*, Traducere din limba franceză de Miruna Tătaru-Cazaban, Bogdan Tătaru-Cazaban, Cristian Ciocan, Editura Humanitas, București, 2006.
152. Levinas, Emmanuel, *Apropos of Buber: Some Notes în Outside the Subject*, Continuum, London, 2008.
153. Levinas, Emmanuel, *Existence and Existents*, Kluwer Academic Publishers, London, 1988.
154. Lévinas, Emmanuel, *Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt*, traducere de Ioan Petru Deac, Editura Bic All, București, 2000.
155. Lévinas, Emmanuel, *Totalitate și infinit. Eseu despre exterioritate*. Traducere, glosar și bibliografie de Marius Lazurca. Postfață de Virgil Ciomoș, Editura Polirom, Iași, 1999.
156. Liddicoat, A.J., *An Introduction to Conversation Analysis*, Continuum, London, 2007.
157. Lintvelet, Jaap, *Încercare de tipologie narativă. Punctul de vedere*, Editura Univers, București, 1994.
158. Lucian Culda, *Procesualitatea socială*, Editura Licorna, București, 1994.
159. Maingueneau, Dominique, *Analiza textelor de comunicare*, colecția „Academica”, traducere de Mariana Șovea, cuvânt înainte de Oana Popârda, Editura Institutul European, Iași, 2007.
160. Maingueneau, Dominique, *Le discours littéraire. Paratopie et scène d'énonciation*, Édition Armand Collin, Paris, 2004.
161. Maingueneau, Dominique, *Pragmatică pentru discursul literar. Enunțarea literară*, colecția „Academica”, traducere de Raluca-Nicoleta Balațchi, prefață de Alexandra Cuniță, Editura Institutul European, Iași, 2007.
162. Majuru, Adrian, *Bucureștii mahalalelor sau periferia ca mod de viață*, Editura Compania, București, 2003.
163. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
164. Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu. Proza. Teatrul*, Editura Aula, Brașov, 2001.
165. Marian, Rodica, *Identitate și alteritate*, Editura Fundației Culturale Ideea Europeană, București, 2005.

166. Marin, Louis, *L'écriture de soi*, Presses Universitaires de France, Paris, 1999.
167. Marinoff, L. *Înghite Platon, nu Prozac*, Editura Trei, București, 2009.
168. Mattiussi, Laurent, *Fiction et ipseite. Essai sur l'invention narrative de soi*, Droz, Geneve, 2002.
169. Mauron, Charles, *De la metaforele obsedante la mitul personal*, Traducere din limba franceză de Ioana Bot. Aparat critic, bibliografie și note pentru editura românească de Ioana Bot și Raluca Lupu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.
170. Mavrodin, Irina, *Despre traducere – literal și în toate sensurile*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2006.
171. Mavrodin, Irina, *Mâna care scrie. Spre o poetică a hazardului*, Editura Eminescu, București, 1994.
172. Mazière, Francine, *L'analyse du discours. Histoire et pratiques, deuxième édition mise à jour*, Presses Universitaires de France, Paris, 2005.
173. McHalle, Brian, *Constructing Postmodernism*, Routledge, New York, 1992.
174. Mead, George, *L'esprit, le soi et la société*, Presses Universitaires de France, Paris, 1963
175. Mesure, S., Renaut A., *Alter ego. Les paradoxes de l'identité démocratique*, Édition Aubier, Paris, 1999.
176. Mihali, Ciprian, *Inventarea spațiului. Arhitecturi ale experienței cotidiene*, Editura Paideia, București, 2001.
177. Mihăiescu, C. Dan, *Literatura română în postceaușism. Memorialistica sau trecutul ca umanizare*, Editura Polirom, Iași, 2004.
178. Milosz, Czeslaw, *Gândire captivă*, Traducere din polonă de Constantin Geambașu. Postfață de Wlodzimierz Bolecki, Editura Humanitas, București, 1999.
179. Munteanu, Cristinel, *Discursul repetat între alteritate și creativitate*, Editura Institutul European, Iași, 2007.
180. Muthu, Mircea, *Literatura română și spiritul sud-est european*, Editura Minerva, București, 1974.
181. Nancy, J.L., *Being Singular Plural*, Stanford University Press, Stanford, 2000.
182. Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism. Proza*, Editura Fundației Pro, București, 2003.
183. Nicoară, Simona, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Presa Universitară Clujeană/Mesagerul, Cluj-Napoca, 1996.

184. Nicoară, Simona; Nicoară, Toader, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Presa Universitară Clujeană/Mesagerul, Cluj-Napoca, 1996.
185. Nicorovici, Vasile, *Autentismul*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984
186. Oțoiu, Adrian, *Ochiul bifurcat, limba sașie*, Editura Paralela 45, București, 2003.
187. Oustinoff, Michaël, *La traduction*, Presses Universitaires de France, Paris, 2003.
188. Palmer, Michel, *Feud și Jung. Despre religie*, Traducere, avânprefață și note de dr. Leonard Gavrilu, Editura IRI, București, 1999.
189. Patočka, Jan, *Body, Community, Language, World*, Open Court, Chicago, 1999.
190. Pavel, Toma, *Lumi ficționale*, trad. de Maria Mociornița, pref. de Paul Cornea, colecția Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, București, 1992.
191. Păcurariu, Dan, *Arhitectura și celelalte arte*, Editura Pontica, Constanța, 1995.
192. Peeters, Jean, *La traduction. De la théorie à la pratique et retour*, Presses Universitaires de Rennes, Rennes, 2005.
193. Perian, Gheorghe, *Scriitori romani postmoderni, Eseuri*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
194. Petcu, Marian, *Puterea și cultura. O istorie a cenzurii*. Cuvânt înainte de Mihai Coman, Editura Polirom, Iași, 1999.
195. Petraș, Irina, *Despre locuri și locuire*, Editura Fundației Culturale *Ideea Europeană*, București, 2005.
196. Petrescu, Liviu, *Poetica modernismului*, Ediția a II-a, Editura Paralele 45, Pitești, 1998.
197. Piaget, Jean, *Construirea realului la copil*, traducere de Dan Răuțu, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976.
198. Piaget, Jean, *Reprezentarea lumii la copil*, traducere de Mariana Pricop, Editura Cartier, Chișinău, 2005.
199. Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Editura Semne, București, 2009.
200. Popa, Mircea, *Convergențe europene*, Editura Cogito, Oradea, 1995.
201. Proust, Marcel, *À l'ombres des jeunes filles en fleurs. À la recherche du temps perdu*, vol. II, Édition établie et annotée par Pierre – Louis Rey, Gallimard, Paris, 1993.
202. Ricoeur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Traducere de Vasile Tonoiu, Editura Humanitas, București, 1995.

203. Ricoeur, Paul, *Fictions de l'ipseite. Essai sur l'invention narrative du soi: Beckett, Hesse, Kafka, Musil, Proust, Woolf*, Geneve, Droz, 2002.
204. Ricoeur, Paul, *Soi-même comme un autre*, Éditions du Seuil, Paris, 1990.
205. Ricoeur, Paul, *Temps et Récit, tome I*, Éditions du Seuil, Paris, 1983.
206. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, vol. 6, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
207. Rovența-Frumușani, Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, Editura Tritonic, București, 2005.
208. Rovența-Frumușani, Daniela, *Semiotică, societate, cultură*, Institutul European, Iași, 1999.
209. Sandache, Cristian, *Literatură și ideologie în România lui Ceaușescu*, Editura Mica Valahie, București, 2011.
210. Savage-Rumbaugh; Susan, Shanker; Stuart G., Taylor și Talbot J., Apes, *Language, and the Human Mind*, Oxford University Press, New York, 1998.
211. Sârbu, Anca, *Timp și spațiu în literatura franceză din secolul al XIX-lea*, Editura Universității Al. I. Cuza, Iași, 1999.
212. Sârbu, Georgiana, *Istoriile periferiei. Mahalaua în romanul românesc de la G.M. Zamfirescu la Radu Aldulescu*, Editura Cartea Românească, București, 2009.
213. Segalen, Martine, *Sociologia familiei*, traducere de Mihai Dos, Alexandra-Maria Chișcu și Giuliano Sfichi, Editura Polirom, Iași, 2011.
214. Segre, Monique (coord.), *Mituri, rituri, simboluri în societatea contemporană*, traducere de Beatrice Stanciu, Editura Amarcord, Timișoara, 2000.
215. Selejan, Ana, *Literatura in totalitarism, 1957-1958*, Editura Cartea Românească, București, 1999.
216. Simion, Eugen, *Scriitori români de azi, vol. IV*, Editura David-Litera, București Chișinău, 1998.
217. Simuț, Ion, *Europenitatea romanului românesc contemporan*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2008.
218. Souriau, Étienne, *Vocabulaire d'esthétique*, Presses Universitaires de France, Quadrige, Paris, 1990.
219. Starobinski, Jean, *L'oeil vivant II. La relation critique. Le Chemin, collection dirigée par Georges Lambricks*, Édition Gallimard, Paris, 1970.
220. Starobinski, Jean, *Relația critică*, Editura Univers, București, 1976.
221. Stănculescu, Elisabeta, *Sociologia educației familiale*, Editura Polirom, Iași, 1997.

222. Stephan, W. G., *Intergroup relations* în G. Lindzey, E. Aronson (eds.), *Handbook of social psychology (vol. I)*, Random House, New York, 1985.
223. Süskind, Patrick, *Das Parfüm*, Diogenes, Zürich, 1985.
224. Szakács, László, *Le sens de l'espace dans la Fortune des Rougon d'Emile Zola*, Kossutii Lajoss Tudományegyetem, Debrecen, 1990.
225. Ștefan Rădulescu, Mihaela, *Metodologia cercetării științifice, Elaborarea lucrărilor de licență, masterat, doctorat*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006.
226. Ștefănescu, Alex, *Istoria literaturii române contemporane 1944-2000*, Editura Mașina de scris, București, 2005.
227. Tajfel, Henri, *Introduction à la psychologie sociale*, Édition Larousse, Paris, 1972.
228. Tajfel, Henri; Turner, John C., *Psychology of intergroup relations*, Nelson-Hall, Chicago, 1986.
229. Todorov, Tzvetan, *Cucerirea Americii. Problema Celuilalt*. Traducere de Magda Jeanrenaud., Editura Institutului European, Iași, 1994.
230. Todorov, Tzvetan, *Noi și ceilalți. Despre diversitate*. Traducere de Alex Vlad, Editura Institutului European, Iași, 1999.
231. Todorov, Tzvetan, *Poétique de la prose. Nouvelles recherches sur le récit*, Éditions du Seuil, Paris, 1978.
232. Todorov, Tzvetan, *Poétique, în Qu'est-ce que le structuralisme?*, Éditions du Seuil, Paris, 1968.
233. Tomuș, Mircea, *Romanul romanului românesc, vol. I, În căutarea personajului*, Editura 100 + 1 Gramar, București, 1999.
234. Tonoiu, Vasile, *Dialog filosofic și filosofie a dialogului*, Editura Științifică, București, 1997.
235. Touraine A., Khosrokhavar, F., *La Recherche de soi. Dialogues sur le sujet*, Édition Fayard, Paris, 2000.
236. Truță, Liliana, *Experimentalism și antropocentrism în proza postmodernă românească*, Editura Paralela 45, Pitești, 2010.
237. Tuan, Yi-Fu, *Space and Place: The Perspective of Experience*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2003.
238. Țeposu, Radu, *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Prefață de Al. Cistelean, *Postmodernismul bovaric*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
239. Ulici, Laurențiu, *Literatura romană contemporană*, Editura Eminescu, București, 1995.

240. Ungureanu, Cornel, *Istoria secretă a literaturii române*, Editura Aula, Braşov, 2007.
241. Ungureanu, Cornel, *Proza românească de azi. Vol. I, Cucerirea tradiţiei*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1985.
242. Updoke, John, *O lună de duminici*, traducere de Teodor Fleşeru, Editura Univers, Bucureşti 2009.
243. Ursa, Mihaela, *Optzecismul și promisiunile post-modernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.
244. Vais, Dana, *Ficțiunile Arhitecturii*, Editura Paideia, Bucureşti, 2008
245. Vattimo, Gianni, *Societatea transparentă*, Editura Pontica, Constanța, 1995.
246. Verdery, Katherine, *Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceaușescu*, trad. de Mona Antohi și Sorin Antohi, Editura Humanitas, Bucureşti, 1994
247. Vona, Alexandru, *7 zile cu Alexandru Vona. Convorbiri cu Irina Izverna – Tabac și Irina Mavrodin*, Editura Timpul, Iași, 2011.
248. Wunenburger, Jean-Jacques, *Imaginarul*, Traducere de Dorin Ciontescu-Samfirsg, Ediție îngrijită și prefață de Ionel Bușe, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2009.
249. Zahariade, Ana Maria, *Echilibru uitat*, Editura Simetria, Timișoara 1991-1996.
250. Zamfir, Mihai, *Cealaltă față a prozei*, ed. a 2-a, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 2006.
251. Zamfir, Mihai, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române. Vol. I*, Editura Polirom, Iași, 2011.
252. Zinca, Petruța Daniela, *Consilierea adolescenților victime ale violenței intrafamiliale – o abordare sistemic-experiențială*, Bucureşti, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, 2010.

Dicționare:

1. Colman, Andrew M., *Oxford Dictionary of Psychology*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
2. Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 1994.
3. Houdé, Olivier; Kayser, Daniel; Koenig, Olivier, Proust și Joëlle, Rastier, François, *Dictionary of Cognitive Science*, Psychology Press, New York, 2004.
4. Pop, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, Ediție definitivă, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2007.
5. Prince, Gerald, *Dicționar de naratologie*, Editura Institutului European, Iași, 2004.

6. Schalow, Frank; Denker, Alfred, *Historical Dictionary of Heidegger's Philosophy*, Scarecrow Press, Lanham, 2010.

Periodice:

1. Barbu, Eugen, *Cum am scris Groapa* în revista „Carte” nr. 4 din 1957.
2. Boldea, Iulian, *Radu Aldulescu – criticul ideal, pe care-l am în minte când scriu, sunt eu*, în „Romania literară”, nr. 26 din 20. 06. 2014
3. Burța-Cerna, Bianca, *Radu Aldulescu... după douăzeci de ani*, în „Suplimentul de Cultură”, Nr.437 din 14-04-2014.
4. Constantinescu, Albumița-Muguraș, *Prea multe imaginiucid imaginația*, interviu acordat de Jean-Jacques Wunenburger în *România Literară*, nr. 37/2003.
5. Coșeriu, Eugen, *Alteritate, toleranță și masochism*, în „Revistă de lingvistică și știință literară”, nr. 3, 1997.
6. Crăciun, Gheorghe, *Pactul somatografic. Mircea Nedelciu și curtea interioară a literaturii* în „Observator cultural”, nr. 141/4 noiembrie 2002.
7. Crihană, Alina, *Utopie și decadență în «Princepele»* în revista „Caiete critice” nr. 3-4-5/2008.
8. Doinaș, Ștefan Augustin, *Tipurile alterității*, în „România literară”, nr. 39, 1991.
9. Goldiș, Alex, *O proză bastardă* în revista „Cultura”, nr. 74 din 09.11.2006.
10. Heshusius, L. *Listening to Children: «What Could We Possibly Have in Common?» From Concerns with Self to Participatory Consciousness* în *Theory into practice*, vol. 34, nr. 2, 1995.
11. Ioanid, Doina, *Romanul ca o piesă de compoziție* în „Observator cultural”, București, Anul XII, serie nouă nr.354 (612), 16-22 februarie 2012.
12. Jarrett, Christian, *Marcel Proust și amintirile involuntare*, Revista „Scientia”, 23. 03. 2013
13. Kant, Immanuel, *Bestimmung des Begriffs der Menscherrasse* în *Theorie – Werkausgabe*, Bd. 11, *Scripten zur Anthropologie, Geschichtsphilosophie, Politik und Pädagogik*. Teil 1, Suhrkamp, Frankfurt a. M., 1964.

14. Lefter, Ion Bogdan, *Mai mult decât o carte. Primele note de lectură și câteva amintiri*, în „Observator cultural”, nr. 51, 13.02.2001.
15. Neculau, Radu, *Paul Ricoeur: identitatea personală și identitatea narativă*, în „Secolul 21. Alteritatea”, nr. 1-7, 2002.
16. Orian, Georgeta, *Identitate și alteritate: repere interdisciplinare* în „Annales Universitatis Apulensis”, Series Philologica, Alba Iulia, nr. 4/2003, tom 3, pp. 123 – 132.
17. Petraș, Irina, *Despre alteritate sau «străina gură»*, în revista *Cultura*, anul I, nr. 31, octombrie 1994.
18. Prus, Elena, *Proxemica literară ca personalizare a spațiului* în revista „Limba Română” Nr. 12, anul XIV, 2004.
19. Solomon, Marcus, *Sorin Alexandrescu, unul de-ai noștri* în „Observatorul cultural”, nr. 130, 2002.
20. Sompairac, Arnaud, *Le héros dans le labyrinthe*, în *La ville n'est pas un lieu*, în *Revue d'Esthétique*, nr. 3-4, 1977, p. 163-171.
21. Vasileanu, Marius, *Eu cred ca lumea alunecă spre rău și pentru ca oamenii s-au îndepărtat de literatura* în „Adevărul literar și artistic”, Nr. 831 / 12 august 2006.
22. Zamfir, Mihai, *Un Céline local*, în „România literară”, București, Anul XXXIX, nr. 9, 3 martie 2006.

Bibliografie virtuală:

1. <http://interval.tripod.com/04-98/nedelciu.html>
2. <http://neaparat.blogspot.ro/>
3. <http://this.ro/galeria///show-tags/?tag=Omar>
4. http://www.artrepublic.com/art_terms/39-street-art.html
5. <http://www.clevetic.com/arhitectura-de-azi-in-romania>
6. <http://www.flickr.com/photos/20792787@N00/5367755404>
7. http://www.icr.ro/streetart_ro_ny
8. http://www.icrny.org/community_detail-123.html
9. http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/reactie-acuta-la-stres_6600
10. <http://www.trompe-l-oeil-art.com/trompe.html>
11. <http://www.crestinortodox.ro/calendar-ortodox/sfantul-ioan-valahul-119062.html>
12. www.leukemia-net.org
13. www.urbandictionary.com

